

НОРМАТИВНА УРЕДБА НА СЧЕТОВОДСТВОТО В РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ В ГОДИНИТЕ НА ПРЕХОД

Снежана Башева¹, Румяна Пожаревска²
e-mail: sbasheva@unwe.bg, e-mail: r_pojarevska@unwe.bg

Резюме

Обект на изследване в статията е организацията и нормативната рамка на счетоводството в Р България след демократичните промени през 1989 г. Анализирани са в ретроспективен аспект положителните и негативните тенденции в периода 1991 – 2021 г.

Ключови думи: счетоводство, нормативна рамка, организация на счетоводството в Р. България

JEL: M42, M48

Увод

Счетоводното законодателство на България в годините на прехода е продукт на мащабна и радикална реформа за преминаване от обслужване на административни и контролно-статистически потребности към приемането на принципите и логиката на пазарната икономика. В началото тази реформа отразяваше държавните амбиции за по-бързо въвеждане и развитие на пазарните принципи в националното ни стопанство, в резултат на което, в някои случаи, реформата в счетоводната нормативна уредба беше изпреварваща спрямо икономическата реалност в страната. След това започна настрояването на националното ни законодателство, в т.ч. и счетоводното към законодателството на Европейския съюз.

Обект на изследване в настоящата статия е счетоводната нормативна и регулаторна рамка на Р. България за периода 1990 – 2021г., в контекста на възможностите за нейното динамично хармонизиране.

Методология. Методите, използвани в изследването са общо значими и традиционно приложими, като историко-логически метод, сравнителен метод, метод на наблюдение и мониторинг, нормативен подход и други.

Преглед на литература: В теоретичен план националните ни разработки са в силно ограничен обем. За доказване на своята теза, авторите изследват

¹ Професор, доктор, катедра „Счетоводство и анализ“, Финансово-счетоводен факултет, УНСС

² Професор, доктор, катедра „Счетоводство и анализ“, Финансово-счетоводен факултет, УНСС

нормативните актове за периода 1990 – 2021 г. и прилагат своя личен опит като консултанти счетоводители и дългогодишни преподаватели в катедра „Счетоводство и анализ“ на УНСС. Използвани са и резултати от научно изследване по университетски проект НИ-НИД 1-25/2011 г. с ръководител проф. д-р Стоян Стоянов.

Теза и търсени резултати: Изследването на опита, който е натрупан през последните 30 години в областта на националната счетоводна рамка, успоредно с протичащите процеси на хармонизация, ще подпомогнат подобряването на организацията на националното счетоводство, в контекста на нейното динамично актуализиране.

Основни етапи от организацията и нормативната уредба след 1990 г.

Виждането на авторите в тази връзка е, че на базата на два критерия – основни белези на отделния период и елементи на счетоводната нормативна уредба прилагана през същия период, може да се обособят няколко етапа в развитието на счетоводното законодателство в България след 1991 г.

Първият етап обхваща периода от 1991 до 1996 г. Този период започва с приемането и на първия икономически закон в България, който отразява желанието да се поеме по пътя на пазарната икономика. Това е *Законът за счетоводството*, приет от Великото народно събрание на 03.01.1991 г. и влязъл в сила от 01.04.1991 г. Този етап най-общо може да бъде определен като настройване на родната счетоводна наука, практика и нормативна уредба към пазарните условия. В основата на *Закона за счетоводството* залягат най-вече постановките в Четвъртата директива на ЕС. Приемат се първите Национални счетоводни стандарти (НСС). Основните белези на първия етап са:

- ✓ приети са и влизат в сила елементите на счетоводното законодателство;
- ✓ основополагащи са постановките в европейските директиви в сферата на счетоводството;
- ✓ гласувано е доверие и на добрата практика и изпробваната във времето нормативна уредба на едни от най-големите икономики в рамките на ЕС, които са и сред най-ясно изразяващите характеристиките на континенталната счетоводна система Германия и Франция. В основата на *Търговския закон* са имплементирани основните разпоредби и хипотези на Търговския закон на Германия, а при разработването на Националния ни сметкоплан е възприета организацията на сметкоплана на Франция;
- ✓ принципите на пазарната икономика оказват влияние при определянето и на принципите на счетоводството;
- ✓ до 1996 г. годишния финансов отчет включва само счетоводен баланс и отчет за приходите и разходите;

- ✓ от 1996 г. годишният финансов отчет на предприятията вече включва четири елемента – счетоводен баланс, отчет за приходите и разходите, отчет за паричните потоци и отчет за собствения капитал.

Елементите на счетоводната нормативна уредба през първия етап са: *Закон за счетоводството*, в сила от 01.04.1991 г.; *Национален сметкоплан*, в сила от 01.04.1991 г., *Национални счетоводни стандарти* (НСС), в сила от 01.01.1993 г.

Вторият етап включва периода от 1997 до 2001 г. включително. Този етап може да бъде определен като период на продължаващо адаптиране на счетоводството в България както към условията и принципите на пазарната икономика, така и относно приемането и практическото прилагане на принципите в глобалната счетоводна общност добри практики. Върху националната счетоводна уредба вече оказват влияние не само Четвърта и Седма директива на ЕС. Своето място заемат и МСС. Основните белези на втория етап са:

- ✓ почти 80% от постановките в НСС са синхронизирани с действащите в този период МСС;
- ✓ върху структурата, съдържанието и принципите на съставяне на елементите на годишния финансов отчет оказват силно влияние МСС.

Елементите на счетоводната нормативна уредба през втория етап също са *Закон за счетоводството*, *НСС* и *Национален сметкоплан*. През този етап за разлика от прилагания подход за НСС, *Законът за счетоводството* е изменен и/или допълван осем пъти, а на деветия път е отменен. Окончателно се отменя и прилагането на *Националния сметкоплан* считано от 01.01.1998 г.

Третият етап от 2002 до 2006 г. обхваща периода, в който България се подготвя да стане пълноправен член на ЕС. Това са годините, през които трябва да бъдат изпълнявани изискванията за присъединяване и националната нормативна уредба, в т.ч. счетоводната, претърпяват значителни изменения (Милър, Арчър, 2003). *Националните ни счетоводни стандарти* остават на ниво МСС 2006 г., държавата постепенно се оттегля като водещ фактор при разработването и нормативното регулиране на финансовото счетоводство. Основните белези на третия етап са:

- ✓ търси се възможност чрез европейските директиви в областта на счетоводството и МСС да се постигне кумулативно влияние върху българското счетоводно законодателство;
- ✓ въвеждат се две бази за финансово отчитане и за съставяне на финансовите отчети на предприятията МСФО или НСФОМСП;
- ✓ започва ефективното разделение на предприятията на МСП, които да прилагат български счетоводни стандарти или ако желаят да прилагат МСФО и на големи предприятия, които задължително прилагат МСФО;
- ✓ действащите до 2004 г. включително НСС отново се отменят, защото се приема, че не отговарят на актуалната икономическа действителност и на непрекъснатото развиващите се МСФО;

- ✓ в изчакване приемането на България като страна членка на ЕС и синхронизиране с МСФО влизат в сила нови *Национални счетоводни стандарти, предназначени за МСП*.

Елементите на счетоводната нормативна уредба през третия етап са: нов *Закон за счетоводството*, в сила от 01.01.2002 г.; нови национални счетоводни стандарти: *Национални стандарти за финансови отчети на малки и средни предприятия* (НСФОМСП), в сила от 01.01.2005 г.; *МСФО*; *Закон за независим финансов одит*, в сила от 01.01.2002 г.

Четвъртият етап в развитието на счетоводството в България започва от приемането ни като страна членка на ЕС, т.е. от 01.01.2007 г. и продължава до 01.01.2016 г. Този етап се характеризира с известно връщане на счетоводната ни нормативна уредба към европейските традиции и практики за сметка на много високото синхронизиране към системата МСФО (Башева, 2015). За да се изпълнят изискванията, които България е приела в договора за присъединяване в националните ни счетоводни стандарти и по-специално в *СС 1 Представяне на финансови отчети* се въвеждат изцяло разпоредбите на Четвърта Европейска директива на Съвета от 25 юли 1978 г. За съжаление от 2010 г. се наблюдава и известно връщане към обслужване на административни и контролно-статистически потребности на изпълнителната власт, но вече под мотото „грижа за малките“, „облекчаване на административната тежест за предприятията“ и др.под. По този административен начин в националната ни действителност все по-голяма тежест се придава на статистическия отчет, който предприятията представят към 31.12. на всяка отчетна година. Основните белези на четвъртия етап са:

- ✓ въвеждат се измененията и допълненията на НСФОМСП с цел постигане на съответствието им с приложимото европейско законодателство в областта на счетоводството;
- ✓ НСФОМСП биват определяни като директни „представители“ на четирите директиви на ЕС в областта на счетоводството;
- ✓ имплементират се европейските Директиви и Регламенти;
- ✓ с цел „облекчаване“ работата на данъчната и статистическата администрация, считано от 2009 г. пред Националната агенция за приходите (НАП), за определянето на годишния корпоративен данък на данъчно задължените лица, заедно с годишната данъчна декларация се подава и годишен отчет за дейността, определен в *Закона за статистиката*, съставян и представян за целите изпълнявани от Националния статистически институт (НСИ).

Елементите на счетоводната нормативна уредба през четвъртия етап в развитието на счетоводството са: *Закон за счетоводството*; изменени и допълнени *НСФОМСП*, в сила от 01.01.2008 г.; *МСФО*; *Закон за независим финансов одит*.

Петият етап обхваща периодът от 01.01.2016 г. до днешна дата (2021 г.) (Пожаревска, Башева, 2021). Основни белези:

- ✓ приети са нов *Закон за счетоводството* (в сила от 01.01.2016 г.) и нов *Закон за независим финансов одит* през м. ноември 2016 г.;
- ✓ промени се правят само в „СС 1 *Представяне на финансови отчети*“ (§ 3), в „СС 24 *Оповестяване на свързани лица*“ (§ 4), в „СС 27 *Консолидирани финансови отчети и отчитане на инвестиции в дъщерни предприятия*“ (§ 5);
- ✓ създава се нов счетоводен стандарт „СС 42 *Прилагане за първи път на Националните счетоводни стандарти*“;
- ✓ останалата част от НСС (в сила от 01.01.2008 г.) остават неактуализирани;
- ✓ ГФО на микро, малките и големите предприятия, предприятията с нестопанска цел и ФО на предприятията в несъстоятелност и ликвидация се съставят на база НСС (с опцията за оставане на счетоводна база МСФО/МСС за тези малки, средни и големи предприятия, които са я били възприели преди това и не са извършвали промяна в счетоводната база);
- ✓ ГФО на предприятията от обществен интерес се съставят на база МСФО/МСС;
- ✓ ГФО на микро и малките предприятия е в съкратен обем – счетоводен баланс и отчет за приходи и разходи;
- ✓ ГФО на средните, големите и предприятията от обществен интерес се съставя в пълен комплект, съгласно приложимите счетоводни стандарти;
- ✓ въвежда се за първи път нефинансова декларация към ГФО;
- ✓ на задължителен финансов одит подлежат ГФО на средните, големите и предприятията от обществен интерес, а също така и някои малки предприятия (които превишават два от следните показатели: балансова стойност на активите 2 000 000 лв.; нетни приходи от продажби 4 000 000 лв.; численост на персонала – 50 души) и ЮЛНЦ с общополезна дейност (когато превишават един от следните показатели: балансова стойност на активите 1 000 000 лв.; нетни приходи от нестопанска дейност 2 000 000 лв. и финансираня за текущия период 1 000 000 лв.);
- ✓ започва процес и дискусия относно състава и съдържанието на конкретни национални стандарти.

Елементите на счетоводната нормативна уредба през *петия етап* в развитието на счетоводството са: нов *Закон за счетоводството* (в сила от 01.01.2016 г.); изменени и допълнени *НСС*, в сила от 01.01.2008 год.; *един нов СС; МСФО; Закон за независим финансов одит*.

Цялостната оценка на счетоводната нормативна рамка в България може да бъде обобщена, както следва в таблица 1.

Таблица 1: Показатели и оценка на нормативната рамка в периода на преход

Показатели	Характеристика
1. Общ преглед	1. Националното счетоводно законодателство на България за последните 25-30 години е продукт на мащабна и радикална реформа за преминаване от обслужване на административни и контролно-статистически потребности към приемането на принципите и логиката на пазарната икономика. 2. От приемането на страната като равнопоставен член на Европейския съюз счетоводното законодателство е в застой. Множеството промени, които се наблюдават по-скоро са от технически характер като не се търси и не се създават условия за национално счетоводно представителство при интерпретирането на различни казуси, които имат или могат да имат и счетоводен аспект.
2. Отчетни единици и национални източници на изискванията към финансовите отчети	Отчетните единици са всички определени съгласно <i>Закона за счетоводството</i> като предприятие. Това е възможно най-обобщеното определение за счетоводна отчетно обособена единица, което се конкретизира в отделни нормативни актове, в т.ч. <i>Търговски закон</i> , <i>Закон за задълженията и договорите</i> , <i>Закон за кооперациите</i> и др.
3. Счетоводна регулаторна структура	Счетоводната нормативна уредба в България се регулира от Министерството на финансите (МФ).
4. Организации на счетоводители и одитори	Членството към професионални сдружения е разграничено според извършваната дейност и придобитата правоспособност. Относно изпълнението на дейност като предоставяне на счетоводни услуги (в т.ч. и на работещите като счетоводители по трудови правоотношения) исторически са се наложили три структури, членството в които е доброволно и не е част от изискванията за упражняването на счетоводната професия. За лицата придобили правоспособност като дипломирани експерт-счетоводители и регистрирани одитори, в случаите когато желаят да упражняват тази правоспособност, освен другите изисквания съгласно <i>Закона за независимия финансов одит</i> , членството в Института на дипломираните експерт-счетоводители (ИДЕС) в България е задължително.

Източник: Стоянов, Михайлова, Пожаревска (2015).

Проследявайки развитието на счетоводството в България през детерминираните етапи дава основание да бъдат изведени няколко повтарящи се от 1991 г. проблемни области, които следва да се дефинират коректно и на тази база да се търсят и предлагат възможни решения:

а) Продължава тенденцията за многократни изменения / допълнения на нормативната счетоводна уредба. Това е естествена последица произтичаща от характера и предназначението на финансовото счетоводство. Проблемът е, че счетоводното законодателство е под силното и постоянно влияние на динамиката в цялостната нормативна уредба на българското икономическо пространство, в т.ч. и най-вече в резултат на динамиката на европейските регулации. Измененията в търговската, данъчната, трудовата, осигурителната и т.н. нормативна уредба, предизвикват изменения в българското счетоводно законодателство като много често тези изменения обезличават или променят естеството на определени счетоводни аспекти от живота на предприятията.³ В същото време липсва цялостна съвременна и адекватна концепция за организацията на счетоводството, за полагащото му се място като носител на добавена стойност както в управлението, така и в оперативната и финансова организация на дейността на всяко едно предприятие. Според авторите не е достатъчно само да бъдат имплементирани новите и/или изменени и допълнени МСФО, или европейски директиви и т.н., за да се решат чисто счетоводните проблеми, някои от които засягат националното стопанство като цяло.

б) Възприетата през последните години теза, че трябва да бъде намалена административната тежест върху предприятията, например чрез представянето на един и същи формат на годишен финансов отчет за целите на данъчната и статистическата администрация всъщност не решава проблема, че на практика в България някои предприятия съставят и представят повече от един вариант на годишен финансов отчет. Представянето на Годишния отчет за дейността, определен в *Закона за статистиката* не само пред НСИ, но и пред НАП, по-скоро облекчава съответната държавна администрация, а не предприятията. Не бихме могли да знаем дали чрез тази нормативна разпоредба се цели постигането и на други ефекти. Например чрез представянето и пред двете администрации на един и същи по формат финансов отчет да се осигури синергия между *ЗКПО* и *Закона за статистиката*. Според нас едва ли това е преследваният ефект, защото *Законът за ста-*

³ Примери в тази насока са отпадането на принципа на съпоставимост на приходи и разходи от основните принципи, чрез които се оценяват позициите във финансовите отчети (*Закон за счетоводството*, в сила от 01.01.2016 г.), както и детерминирането на принципа на компенсиране, който „по-скоро следва да се формулира като принцип на некомпенсиране. ... Компенсиранията... не трябва да се отразяват върху качеството на информацията и по този начин да заблуждават потребителите на информация“ (Николова, 2017).

тистиката урежда обществените отношения, свързани с осъществяването на статистическа дейност от Националната статистическа система (чл. 1) докато ЗКПО урежда облагането на печалбата, доходите и приходите (чл. 1) на точно дефинирани данъчно задължени лица при точно дефинирани ситуации, видове данъци и т.н. Крайният ефект от приложението на нормата по чл. 92., ал. (3) от ЗКПО е изместване на вниманието от финансовите отчети на предприятията, в т.ч. на МСП, което ще доведе не само до загуба на прозрачност, но и до евентуални допълнителни разходи за предприятията в случаите, в които те трябва да представят финансовите си отчети за целите на кредитиране, участие в търгове, търсене на инвеститори и др. подобни.

в) В България съществува интерес към счетоводството както като наука със собствен предмет и специфичен метод, така и като целенасочена и организирана човешка дейност и като инкорпорирана в управлението на всяко предприятие отчетно-информационна система. В подкрепа на този интерес, от една страна, е широко застъпеното обучение по счетоводство, в т.ч. и като самостоятелна университетска специалност, от друга страна, са множеството стойностни публикации и редица доказали значението си специализирани счетоводни издания, в които научната и професионална колегия постоянно разглежда широк кръг въпроси, засягащи ежедневните и фундаменталните проблеми на счетоводството. Проблемът е, че всичко това се приема като ориентирано към конкретен тесен кръг професионално ангажирани със счетоводството ползватели и не се оценява значението им и за държавната администрация.

Класификация на предприятията в България

Премавайки през различните етапи на нормативно развитие счетоводното законодателство в България постепенно дефинира няколко групи предприятия, които се отличават по класификационни признаци с чисто счетоводен характер и предназначение.

Таблица 2: Групи и подгрупи предприятия съгласно нормативната уредба

Класификационен признак	Групи	Подгрупи	Допълнителни белези
1	2	3	4
1. Съгласно нормативната уредба за тяхното създаване, функциониране и прекратяване	1.1. Бюджетни предприятия	Функциониращи съгласно Закона за устройство на Държавния бюджет; Закона за общинските бюджети и др.	
	1.2. Небюджетни предприятия	1.2.1. съгласно Закона за ЮЛ с нестопанска цел	1.2.1.1. в частна полза 1.2.1.2. в обществена полза Специфичен НСС 9
		1.2.2. Държавни предприятия	
		1.2.3. Създадени съгласно Търговския закон	ЕТ, ЕООД, ООД, АД и т.н.
		1.2.4. Създадени съгласно Закона за кооперациите	
		1.2.5. Създадени съгласно Закон за задълженията и договорите	
	1.3. Предприятия в ликвидация и несъстоятелност	В т.ч. бюджетни и небюджетни	

Продължение

1	2	3	4
2. Според елементите на счетоводния метод, които прилагат	2.1. Всички елементи на счетоводния метод 2.2. Отделни елементи на счетоводния метод	Счетоводната информация е двuasпектна Еднострaнна форма на счетоводство	Закон за счетоводството Закон за счетоводството
3. Според счетоводната база, която прилагат в текущото счетоводно отчитане и при съставянето на финансовите им отчети (междинни / годишни)	3.1. Бюджетни предприятия 3.2. Небюджетни предприятия 3.3. Предприятия в ликвидация и несъстоятелност	 3.2.1. Големи 3.2.2. МСП	НСС, Указания на МФ Няма НССПС Не се прилагат МССПС НСС и МСФО НСС СС 13 Отчитане при ликвидация и несъстоятелност
4. Според елементите, които се включват в състава на годишния финансов отчет (ГФО)	4.1. Бюджетни предприятия 4.2. Небюджетни предприятия	 4.2.1. Пълнен състав на елементите на ГФО 4.2.2. Облекчена форма	Без Отчет за паричния поток и Отчет за собствения капитал Закон за счетоводството
	4.3. Предприятия в ликвидация и несъстоятелност		СС 13 Отчитане при ликвидация и несъстоятелност

Продължение

1	2	3	4
5. Според това дали ГФО подлежи на независим финансов одит или не	5.1. Бюджетни предприятия	5.1.1. Годишните финансови отчети подлежат на проверка и заверка от Сметната палата; 5.1.2. След измененията на чл. 53 от <i>Закона за сметната палата</i> – ГФО може да бъдат обект на независим финансов одит	
	5.2. Небюджетни предприятия	5.2.1. Подлежащи на независим финансов одит	
		5.2.2. Неподлежащи на независим финансов одит	

Източник: Стоянов, Михайлова, Пожаревска (2015).

Таблица 3: Класификация на предприятията, съгласно Закон за счетоводството в сила от 01.01.2016 г.

Група предприятия	Балансова стойност на активите	Нетни приходи от продажби	Средна численост на персонала
Малки	8 000 000 лв.	16 000 000 лв.	50 души
Средни	38 000 000 лв.	76 000 000 лв.	250 души
Големи	Над 38 000 000 лв.	Над 76 000 000 лв.	Над 250 души

Заклучение

Последните изменения и допълнения в *Закона за счетоводството*⁴ на практика не само не решават, но продължават да съхраняват „добрата традиция и практика“. Основният извод, който авторите правят на база на изследването, е необходимост от разработване на нови НСС за нефинансовите предприятия. Но за да стане това следва да се решат въпросите: кои предприятия ще прилагат национални счетоводни стандарти, което е пречка за професионалното разработване в концептуален порядък на новите стандарти; как да бъдат разписани общите разпоредби към стандартите и колко пакета стандарти да бъдат разработени.

Използвана литература

Башева, С. (2015). Влияние на европейското счетоводно законодателство върху счетоводната нормативна база на Р. България, Сборник от статии в колективна монография „Икономиката на България и ЕС: съвременни предизвикателства и подходи за решения“, ИК на УНСС, с. 105-116. (Bacheva, Sn., 2015, Vliyanie na evropeyskoto schetovodno zanonodatelstvo varhu schetovodnata normativna baza na R. Bulgaria, IK na UNSS, Sofia, s. 105-116).

Закон за счетоводството, обн. ДВ бр. 98 от 16.11.2001 г. Отменен. (Zakon za shetovodstvoto, obn. DV br. 98 ot 16.11.2001. Otmenen).

⁴ В ДВ бр. 104/08.12.2020 г. са приети промени в ЗСч, които влязоха в сила от 01.01.2021 г. Промените касат: нови срокове за публикуване на годишните финансови отчети за 2020 г.; редакционни промени, засягащи оповестяването на нефинансова информация.

- Закон за счетоводството, обн. ДВ бр. 95 от 8 декември 2015 г. (в сила от 01.01.2016 г.), посл. изм. и доп. ДВ бр. 19 от 05.03.2021 г.; (Zakon za schetovodstvoto, obn. DV br. 95 ot 8 dekemvri 2015 g. (v sila ot 01.01.2016 g.) posl. Izm. I dop. DV br. 19 ot 05.03.2021 g.), available at: https://www.ides.bg/media/1669/zakon_za_schetovodstvoto_2019-05.pdf (accessed 04.11.2021)
- Закон за публичните финанси, обн. ДВ бр. 15 от 15 февруари 2013 г., изм. и доп. ДВ бр. 98 от 17 ноември 2020 г. (Zakon za publichnite finansi, obn. DV br. 15 ot 15 fevruari 2013 g., izm. I dop. DV br. 98 ot 17 kfe;mvri 2020 g.), available at: <https://www.lex.bg/laws/ldoc/2135837967> (accessed 04.11.2021)
- Закон за независимия финансов одит, обн. ДВ бр. 95 от 29 ноември 2016 г., изм. ДВ бр. 15 от 16 февруари 2018 г., изм. ДВ бр. 17 от 26 февруари 2019 г.; изм. и доп. ДВ бр. 18 от 28 февруари 2020 г., изм. и доп. ДВ бр. 105 от 11 декември 2020 г. (Zakon za nezavisimia finansov odit, obn. DV br. 95 ot 29 noemvri 2016 g., izm. DV br. 15 ot 16 fevruari 2018 g., izm. DV br. 17 ot 26 fevruari 2019 g.; izm. i dop. DV br. 18 ot 28 fevruari 2020 g., izm. i dop. DV br. 105 ot 11 dekemvri 2020 g.), available at: <https://www.lex.bg/bg/laws/ldoc/2136937441> (accessed 04.11.2021)
- Закон за статистиката, обн. ДВ бр. 57 от 25 юни 1999 г., посл. изм. ДВ бр. 38 от 24 април 2020 г. (Zakon za statistikata, obn. DV br. 57 ot 25 yuni 1999 g., posl. izm. DV br. 38 ot 24 april 2020 g.), available at: <https://www.lex.bg/bg/laws/ldoc/2134668297> (accessed 04.11.2021)
- Закон за корпоративното подоходно облагане, в сила от 01.01.2007 г., обн. ДВ бр. 105 от 22 декември 2006 г., посл. и доп. ДВ бр. 21 от 12 март 2021 г. (Zakon za korporativното podohodno oblagane, v sila ot 01.01.2007 g., obn. DV br. 105 ot 22 dekemvri 2006 g., posl. i dop. DV br. 21 ot 12 mart 2021 g.), available at: <https://www.lex.bg/laws/ldoc/2135540562> (accessed 06.11.2021)
- Милър, Д., Арчър, А. С. (2003). Ръководство по европейско счетоводство, пето издание, изд. „Аспен“, София. (Milur, D., Archar, A. S., 2003, Rakovodstvo po evropeysko schetovodstvo, peto izdanie, Izd. Aspen, Sofia).
- Министерство на финансите, Дирекция „Държавно съкровище“, ДДС 20/14.12.2004 г. Относно прилагането на Националните счетоводни стандарти от бюджетните предприятия, (Ministerstvo na finansite, Direktisia „Darzhavno sakrovishte“, DDS 20/14.12.2004 g. Otnosno prilaganeto na Natsionalnite schetovodni standarti ot byudzhethnite predpriyatia), available at: <http://www.minfin.bg/bg/page/1039> (accessed 16.11.2021)
- Научно изследване по университетски проект НИ-НИД 1-25/2011 г. с колектив проф. д-р Стоян Стоянов, доц. д-р Мариана Михайлова и доц. д-р Румяна Пожаревска. Научен ръководител проф. д-р Стоян Стоянов.

(Naucno izsledvane po universitetski proekt НИ-НИД 1-25/2011, s nauchen kolektiv Stoyanov, S., Mihailova, M., Pojarevska, R., Nauchen rukovoditel prof. PhD Stoyan Stoyanov).

Национални счетоводни стандарти. В сила от 01.01.2016 г. (Natsionalni schetovodni standarti. V sila ot 01.01.2016 g.), available at: <http://balans.bg/195-nsfomsp-obshti-razporedbi/> (accessed 06.11.2021)

Национален сметкоплан (1991). Постановление № 27 на МС от 20.02.1991 г., обн. ДВ бр. 26 от 2.04.1991 г., в сила от 1.04.1991 г., изм. и доп. бр. 30 от 8.04.1994 г., бр. 37 от 3.05.1994 г. Отменен с ПМС № 27, ДВ бр. 81 от 24.09.1996 г., в сила от 1.10.1996 г. (Natsionalen smetkoplan (1991). Postanovlenie № 27 na MS ot 20.02.1991 g., obn. DV br. 26 ot 2.04.1991 g., v sila ot 1.04.1991 g., izm. i dop. br. 30 ot 8.04.1994 g., br. 37 ot 3.05.1994 g. Otmenen s PMS № 27, DV br. 81 ot 24.09.1996 g., v sila ot 1.10.1996 g.).

Николова, Н. (2017). Принцип на компенсирането в счетоводството – прилагане и изключения, Сборник с доклади от тринадесета международна научна конференция на младите учени „Икономиката на България и Европейския съюз в глобалния свят“, Изд. ВУЗФ „Св. Григорий Богослов“, София, с. 403-406 (Nikolova, N., 2017, Printsip na kompensiraneto v she-tovodstvoto – prilagane i izklyuchenia, Izd. Sv. Grigorii Bogoslov, Sofia, s. 403-406).

Постановление № 251 на МС от 17.10.2007 г. за изменение и допълнение на Националните стандарти за финансови отчети за малки и средни предприятия, приети с Постановление № 46 на Министерския съвет от 2005 г. (ДВ, бр. 30 от 2005 г.), Обн. ДВ бр. 86 от 26.10.2007 г., в сила от 1.01.2008 г. (Postanovlenie № 251 na MS ot 17.10.2007 g. za izmenenie i dopalnenie na Natsionalnite standarti za finansovi otcheti za malki i sredni predpriyatia, prieti s Postanovlenie № 46 na Ministerskia savet ot 2005 g. (DV, br. 30 ot 2005 g.), Obn. DV br. 86 ot 26.10.2007 g., v sila ot 1.01.2008 g.).

Постановление № 394 от 30 декември 2015 г. за изменение и допълнение на Националните стандарти за финансови отчети за малки и средни предприятия, приети с Постановление № 46 на Министерския съвет от 2005 г. (обн. ДВ бр. 30 от 2005 г., изм. и доп. бр. 86 от 2007 г.) (Postanovlenie № 394 ot 30 dekemvri 2015 g. za izmenenie i dopalnenie na Natsionalnite standarti za finansovi otcheti za malki i sredni predpriyatia, prieti s Postanovlenie № 46 na Ministerskia savet ot 2005 g. (obn. DV br. 30 ot 2005 g., izm. i dop. br. 86 ot 2007 g.).

Пожаревска, Р., Башева, С. (2021). Закономерности и проблеми на съвременната счетоводна нормативна уредба на Р България, Сборник от статии в колективна монография „Икономиката на България и ЕС“, ИК на УНСС, София. (Pojarevska R., Bacheva, Sn., 2021, Zakonomernosti i problemi na savremennata schetovodna normativna uredba na R. Bulgaria, IK na UNSS, Sofia).

Стоянов, С., Михайлова, М., Пожаревска, Р. (2015). Възможности за развитието на организацията и нормативната уредба на счетоводството в България за малки и средни предприятия върху основата на континенталната счетоводна система, ИК УНСС, София. (Stoyanov, S., Mihailova, M., Pojarevska, R., 2015, Vazmozhnosti za razvitiето na organizatsiata I normativnata uredba na schetovodstvoto v Bulgaria za malki I sredni predpriatia varhu osnovata na kontinentalnata schetovodna sistema, IK na UNSS, Sofia).

LEGISLATION OF ACCOUNTING IN THE REPUBLIC OF BULGARIA IN THE YEARS OF TRANSITION

Prof. Snejana Basheva, PhD
Accounting and Analysis Department
Faculty of Finance and Accounting
University of National and World Economy
e-mail: sbacheva@unwe.bg

Prof. Rumiana Pozharevska, PhD
Accounting and Analysis Department
Faculty of Finance and Accounting
University of National and World Economy
e-mail: r_pojarevska@unwe.bg

Abstract

The object of research in the report is the organization and the normative framework of accounting in the Republic of Bulgaria after the democratic changes in 1989. The positive and negative tendencies in the period 1991 – 2021 are analyzed in retrospect.

Keywords: accounting, normative framework, organization of accounting in the Republic of Bulgaria

JEL: M42, M48